

Futuristická vízia využitia územia nivy rieky Morava?

Na pozvanie United States National Park Service navštívili v poslednej októbrovej dekáde r. 1996 Cuyahoga Valley National Recreation Area (CVNRA) v severovýchodnej časti štátu Ohio v USA piati slovenskí environmentálni aktivisti, realizátori projektu "Náučný chodník Nivou Moravy". Program pre nich pripravil US National Park Service v spolupráci s nadáciou DAPHNE a Správou CHKO Záhorie (SAŽP). Cieľom návštevy bolo prediskutovať dohodu o spolupráci medzi Záhorím (oblasťou nivy rieky Morava) a chráneným územím popri rieke Cuyahoga. Uskutočnilo sa viacero stretnutí zameraných na environmentálnu výchovu obyvateľstva, manažment mokradí, tvorbu informačných materiálov i propagáciu prírodných a kultúrnych hodnôt.

Rieka Cuyahoga, 90 míľ dlhá, je známa zachovanými meandrami. Pomenovanie dostala od Indiánov – "Ka-ih-ogh-ha" v preklade znamená "kľukatá". Rieka pramení len asi 30 míľ východne od svojho ústia do jazera Erie, v hlavnom meste štátu Ohio, Clevelande (2,7 mil. obyvateľov). Svojím tokom vytvára písmeno "U".

Údolie rieky Cuyahoga (Cuyahoga Valley) sa vyznačuje nádhernou prírodnou scenériou s veľkolepým vodopádom, na jeseň prekrásne sfarbenými lesmi, malebnými dedinkami a farmárskymi usadlosťami s hojne zastúpenou drevinou javorom cukrovým i nečakaným tajomným skalným masívom Ledges.

Rieka Cuyahoga odpradáva slúžila Indiánom ako vodná cesta medzi studenými severnými vodami Great Lakes (Veľkých jazier) cez rieku Ohio až do teplých južných

povodi. Cuyahoga Valley je osídlené už 12 000 rokov, prví Európania kolonizovali toto územie v 17. storočí.

Vážny zásah do prírodného prostredia v údolí znamenala r. 1827 výstavba vodného kanála *Ohio and Erie Canal* medzi mestami Cleveland a Akron. Kanál bol paralelný s tokom rieky Cuyahoga, čiastočne ho napájali jej vody, a slúžil ako dôležitá priemyselná tepna medzi týmito mestami. Neskôr stratil význam, nahradila ho železnica, ktorá je však v súčasnosti už iba miestnou turistickou atrakciou. Už vyše 150 rokov sa príroda v Cuyahoga Valley vysporadúva s touto starou jазvou – kanálom Erie, najmä s výdatnou pomocou miestnych bobrov. Pre nás je to veľké ponaučenie v súvislosti so staronovým projektom hroziacim nive Moravy – kanálom Dunaj – Odra – Labe a priemyselným prístaviskom v Devínskej Novej Vsi.

Veľmi zaujímavá je genéza Cuya-

hoga Valley National Recreation Area (CVNRA). Vyhlásenie chráneného územia totiž iniciovalo miestne obyvateľstvo, ktoré v 60. rokoch vytvorilo viacero občianskych združení. Spočiatku vyvíjali tlak iba na vládu štátu Ohio, neskôr na federálne orgány. Výsledkom bolo, že r. 1975 Kongres USA vyhlásil toto územie za chránené a bolo zaradené do systému národných parkov (National Park System). Má plochu 129 km² a dĺžku 22 míľ pozdĺž rieky Cuyahoga. Snahy miestnych obyvateľov o postupné rozširovanie chráneného územia pretrvávajú, najviac sa v tomto smere angažuje *Ohio and Erie Canal Coalition*, koalícia so sídlom v Akrone. Má v programe zveľaďovať územie pozdĺž kanála Erie za hranicami parku formou dobrovoľných aktivít a sponzorských príspevkov.

Správa National Recreation Area (NRA) je podriadená regionálnemu National Park Service. Má 110 stálych a 35 sezónnych zamestnancov a disponuje stovkami dobrovoľníkov. Ťažisko jej práce spočíva vo vzdelávaní obyvateľstva k ochrane prírodného a životného prostredia. Správa NRA poskytuje za miernu finančnú úhradu školu v prírode s kapacitou 133 žiakov, buduje infor-

mačné centrá, náučné chodníky, vydáva vlastné noviny a informačné brožúrky, školí dobrovoľných strážcov a sprievodcov po NRA, spolupracuje s miestnymi študentmi. V rámci parku pôsobi viacero mimovládnych organizácií, napr. *Cuyahoga Scenic Railroad*, ktorá sa stará o železničné zariadenie a jeho údržbu v rámci rekreačného využitia NRA.

Cuyahoga Valley Association je stôlenné združenie, ktoré iniciovalo vyhlásenie NRA. Zaoberá sa problematikou čistoty vody, podieľa sa na činnosti a financovaní niektorých aktivít správy NRA.

NRA sa orientuje aj na rekreačné využívanie prírodného bohatstva. Disponuje lyžiarskymi zjazdovka-

mi, cyklistickými chodníkmi, golfovými ihriskami, piknikovými areálmi. Rieka Cuyahoga je príťažlivá pre milovníkov vodných športov a rybárov. Zakázané je tu však poľovníctvo, ťažba dreva v lesoch a zber lesných plodín.

Atraktívne údolie rieky Cuyahoga má veľa spoločného s našim územím v nive rieky Morava na Záhorí – krásnu prírodnú scenériu, náučný chodník s cyklistickou cestičkou... Nám však chýba, okrem ďalších materiálnych vymožeností, najmä vrúcnejší a morálnejší vzťah k tejto, akoby zázrakom zachovanej, harmonickej oáze pokoja.

Katarína Zlochová

O doprave a životnom prostredí v povážskobystrickom regióne

V kine Mier v Považskej Bystrici sa uskutočnila dňa 14. 11. 1996 **III. konferencia o životnom prostredí**, zameraná na informovanie širokej verejnosti o vplyvoch výstavby diaľnice D 1 na životné prostredie, a s tým súvisiacich riešeniach problémov. Podujatie zorganizoval Okresný úrad v Považskej Bystrici, odbor životného prostredia. Stretlo sa na ňom do 300 účastníkov a predstavilo sa 26 firiem z oblasti recyklácie odpadov, ochrany vôd a ovzdušia, stavebnej činnosti, priemyselnej výroby, geológie, sadovníctva, krajinárstva a pod.

Konferenciu otvoril prednosta Okresného úradu v Považskej Bystrici Ing. Jaroslav Fecko, upozornil na závažnosť problematiky výstavby D 1 v regióne. S prvým príspevkom *Význam a prínos diaľnice Sever – Juh* vystúpil Ing. P. Ondroušek, CSc. Zhrnul objektívnu nevyhnutnosť výstavby dopravných tepien diaľničného typu, podrobne

zhodnotil fah TEM Gdaňsk – Atény, ktorého súčasťou sú v našom regióne diaľnice D 1 a D 18. Prof. Ing. V. M. Medelská, DrSc., hovorila o *význame a vplyve diaľnice na sídelný útvar*, mnohými príkladmi ilustrovala vplyvy dopravných komunikácií na urbanizované priestory, obyvateľstvo, obchod a ich vzájomné interakcie. Ing. M. Luciak z MŽP SR podrobne rozobral problematiku *posudzovania vplyvov na životné prostredie* v súvislosti s diaľnicou. Ing. Z. Janoviak z OÚ v Považskej Bystrici referoval o *postupe prípravy výstavby diaľnice v regióne*, oboznámil s históriou jej prípravy a harmonogramom prác na úsekoch Nemšová – Sverepec a Sverepec – Hričovské Podhradie. Ing. L. Feriancová z Fakulty ekológie a environmentalistiky TU vo Zvolene oboznámila s riešením *revitalizácie krajiny počas výstavby a prevádzkovania diaľnice*. Ing. arch. A. Supuka zo SAŽP v Banskej Bystrici a Ing. L.

Mateček zo SAŽP v Žiline prezentovali *stratégiu priestorového rozvoja a usporiadania Slovenska*, na ktorej v súčasnosti pracujú. Dopoldňajší program plenárnych prednášok uzatvoril doc. Ing. Vladimír Hlavňa, CSc., z VŠDS v Žiline príspevkom na tému *mobilné zdroje a ich vplyv na životné prostredie*. V popoludňajších hodinách rokovanie pokračovalo v sekciiach.

Konferencia, ktorá bola predovšetkým zameraná na riešenie dopravných pomerov regiónu s vybudovaním diaľničnej siete, orientovala sa v druhej polovici hlavného programu aj na riešenie a elimináciu problémov súvisiacich s výstavbou i prevádzkou diaľnice.

Účastníkov zaujali nové pohľady na možnosti riešenia vplyvu mobilných zdrojov na životné prostredie, ktoré v dopoludňajšej prednáške načrtnol doc. Ing. Vladimír Hlavňa, CSc. Obnovenie zastaraného vozového parku na Slovensku, prechod na nové ušľachtilé druhy pohonných hmôt, ako aj povinnosť zavedenia katalyzátorov do motorových vozidiel, sú cestou, ktorá vedie k zlepšeniu, resp. zníženiu negatívnych vplyvov diaľničnej dopravy na životné prostredie. Odborné referáty prednesené v sekciiach podrobnejšie rozobrali témy načrtnuté v plenárnom programe.

• **Sekcia ochrany vôd, ovzdušia a odpadového hospodárstva**, ktorú viedol Ing. Pavel Petřík, mala najväčší záber riešenia problémov súvisiacich predovšetkým s prevádzkou diaľnic. Odpadové oleje, akumulátory, pneumatiky a pod. predstavujú tzv. nebezpečný odpad, ktorý pri nesprávnom nakladaní môže spôsobiť environmentálne havárie. Spôsobom ich zberu a nasledujúceho zneškodnenia sa venovalo vo svojich príspevkoch niekoľko odborníkov, ako aj zástupcov firiem, zaoberajúcich sa týmto problémom. Zástupca SPP Bratislava podrobne hovoril o už spracovanom projekte na zmenu pohonného mé-